

א.ד.

פרוטוקול מס' 3/ד'

מישיבת ועדת הכספים

התקיימה ביום ב', י"ב בחשוון, תשס"ו - 8.11.54 בטעה 10.45

- נדרושים :
- היו"ר י. גורי
 - ח. אריאב
 - י. גדר
 - ס. דיין
 - ק. לוז
 - ח. לסדן
 - א. סטופ
 - מ. קלמר
 - ח. רובין
 - ז. שפר

- מיוזמים:
- ד. הורביץ - נגיד בנק ישראל;
 - מר ברדיוסף - המפקח על הבנקים;
 - מר הניג - מנכ"ל משרד האוצר;
 - ד"ר קיסרון - מנכ"ל משרד הכספים.

סדר-היום: קביעת תחילת חוקף לסעיפים מסוייטים בחוק בנק ישראל;

דו"ח נגיד בנק ישראל על ישיבת מועצת הבגידים של קרן המטבע הבינלאומית והבנק הבינלאומי לטיימס ופיתוח.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר י. גורי:

אני ברוך את חברי ועדת הכספים לטובם לעבודה, ואת מר הורביץ להתמנותו כנגיד בנק ישראל. תפקידו זה טחיה אותו ואותנו. אני שמח לו האלהה בתפקידו ומבטיחו כי אנו נסתדל לעזור לו במידת יכולתנו.

מ. קלמר: אני מאיע שוועדת הכספים תביע את מחאתה הנמרצת נגד המסורה, אשר קציניה פעלו נגד חבר ועדת הכספים גניחובסקי, בטענם שאין הם מכירים באסיונותו של חבר-כנסת.

ועדת הכספים
8.11.54

78

הינו"ר י. גורני:

מינוני יכול לקבל את ההצעה. הפגיעה לא
היתה בחברנו בני-הובסקי כחבר ועדת הכספים;
הוא חבר-כנסת וחסינותו אינה עומדת לו כחבר ועדת הכספים אלא כחבר-
כנסת. הוא נפגע כחבר-כנסת ואני חושב שאריך לסטל בענין החיסונות
אחרי ולא בוועדת הכספים. חושבני כי גם אגד-הכנסת קלטר יטכים עמי
בנקודה זו.

אנו עוברים לסדר-היום ומני כומר מה רשות
הדיבור לטר הורוביץ.

ד. הורוביץ:

ראוני להודות לינו"ר ולחברי הוועדה על
ברכתם, הפתיחה הרשמית של הבנק היעדר
ב- 30 לנובמבר באולם מלון המלך דוד, וחברי ועדת הכספים יקבלו הזמנות
איטיות לפתיחה.

ה. רובינ:

בימים האחרונים קראתי בעתונות הודעות שונות
של המשלה בקשר להכנייתיה לסלחמה באינפורמציה
אני מייע לקיים בשבוע הבא דיון סביב הודעות אלו.

הינו"ר י. גורני:

אני מייע כי לאחר חילופי-דברים עם שר
האוצר ביום רביעי, נחליט סופית אם יש מקום
להכניס לסדר-היום של הוועדה את השאלה הזו כסעיף סיו"ד.

י. בר:

בימים האחרונים פורסמו בעתונות הודעות שונות
מעם האוצר, והן נכסו בשני שלבים. בשלב הראשון
שמענו כי טעה ואילך יקבלו עובדי המדינה את מסכודתם רק במידה ותהליכה
הכנסות, וכן כי הנגיד אסר על הבנקים לתת אשראי לעובדי המדינה. בשלב
השני שמענו כי ידיעות אלו הן בלתי נכונות. אני מבקש לקבל אינפורמציה
מוטבת בנדון.

הינו"ר י. גורני:

במידה והשאלות סופנות לנגיד - הוא יוכל
להשיב עליהן היום; במידה והן סופנות לטר
האוצר - הן תועברנה אליו וביום רביעי נקבל תשובות.

קביעת ההליכה הנקף לסלימים מסרילמים בחוק בנק ישראל.
=====

ד. הורוביץ:

הפעלת סעיפי חוק זה צריכה להיעשות על-ידי
האגף המשלה על כל סעיף וסעיף, וההליכה זו
טעונה אישור ועדת הכספים. היות וכוונת הכנסת היא שהחוק יופעל, הרי
אין מה שאלות עקרוניות. המשלה החליטה על הפעלת מותם הטעיפים שיש
אפשרות לבצעם ע"ה או ב- 1.12. בקשתנו שהוועדה תאשר החלטה זו.

מב. הנגיב:

הכוונה להפעיל את כל סעיפי החוק, פרט
לסעיף 78.

ה. רובינ:

סעיף 79 אינו מאפשר זאת כי הוא נוסד "ובלבד
שתקדם של כל סעיפי חוק זה יהיה לי יאחז
מתום שנה מיום פרסום חוק זה בדפוסות". חוקף דטרונקסיני מאשר לתת רק
במסגרת של חוק; אין אפשרות לתת חוקף כזה במסגרת של החלטה, ויש צורך
לכן לסנות את התאריך.

הינ"ר י. גורבי:

המכתב בנדון מאת מזכיר המטפלה נוסע
את התאריך של 27 באוקטובר, אלא שמוז לא
ראיתי מטפרות לבנס את הוועדה. המכתב מומר:

" הריני מתכבד להודיעך כי בהתאם להוראות סעיף 79
לחוק בנק ישראל החליטה המטפלה בישיבתה כיום כ"ז בתשרי
תש"ו (24.10.54) לקבוע -

(א) את יום ה' באשון תש"ו (1 בנובמבר 1954) כיום
וחזילת תקום של סעיפים אלה לחוק:

6,7,10,11,13 עד 26 ועד בכלל, 26 עד 56 ועד בכלל,
59 עד 66 ועד בכלל, 69 עד 76 ועד בכלל.

(ב) את יום ו' בכסלו תש"ו (1 בדצמבר 1954) כיום וחזילת
תקום של סעיפים אלה לחוק:

27 עד 35 ועד בכלל, 57,58,67,68 ו-77.

אודה לך אם תואיל להביא החלטה זו לאישור ועדת הכספים
של הכנסת.

ב"ר פיטרוב:

כפי שציינ כבר הינ"ר, כוונת המטפלה הייתה
לקבל את המימון של הוועדה לפני 1.11, אך
לצערנו לא עלה הדבר בידנו. לאור סגור זה נסוג הנגיד טלפון על-פי
אחד הסעיפים האלה שאנו מבקשים את אישורם החל מ-1.11 והוא דחה זאת
עד לאחר קבלת המימון. זוהי טענה מספיק גרידא, וזכור ויכוח דומה
שהיה בענין הסעיף בחוק התקציב, לפיו היה שר האוצר רשאי להעביר
סכומים מסעיף לסעיף באישור ועדת הכספים.

המטפלה נהגה לבוא בדברים אלה באישור,

ונתעוררה טענה בדבר הסמכות לאשר זאת לאחר הזמן. היועץ המספיק
למטפלה, שאילו הועברה הבעיה, פסק שכל עוד לא נאשר "סוקרט", יכול
המימון לבוא בין למפרע ובין בדרך אחרת. ועדת הכספים קיבלה את דעת
היועץ המספיק והיא תקנה את חוק התקציב בכדי לקבוע בפירוש שהמימון
צריך להיות סוקרט. כאן לא נאמר כך, וטענתנו היא - אם כי מני חזק
ואומר שרצינו למנוע זאת - שטחיתנה מספיקה אין כל ספק שניתר לוועדה
הכספית לתת את המימון היום.

י. גורבי:

אינני מתנגד להצעה, אלא בנוגע לסעיף אה
בלבד - סעיף 56 הדן בקביעת שער הרבית.
סעיף זה נותן לנגיד סמכות לקבוע את השיעור המספיק של הריבית שאגב
רשאי לשלם עבור פקדונות, וכן לקבוע את הרבית והתשלומים האחרים
שהבנק רשאי לקבל סלקום שלו עבור אגרא. אם נניח שסעיף 78 לא היה
קיים, הרי היינו מפרשים את סעיף 56 בצורה הבאה: אחרי שניצבה סמכות
זו בחוק, שפורטם אחרי החוק האוטונומי, ואין שום הגבלה לסמכות זו -
מותר לנגיד לקבוע את שער הרבית ואת יתר התשלומים לבנקים בקשר עם
האגרא, מבלי להתחשב עם החוק האוטונומי, פסום שבסעיף 56 אין כל הגבלה
כזו. פירוש הדבר הוא כי סעיף 78 הוא מיותר.

סעיף 56 אם יכנס לתקפו, יתן לנגיד אפשרות
לקבוע רבית ותשלומים אחרים שיהפכו את הפעילות הקיימת בארץ, לפיה
הבנקים קבלים 18% - 12% רבית - למצב חוקי. אינני כל-כך בטוח שיש
צורך לתת חוקי חוקי לפרקטיקה, אולם אם הנגיד יפעל לפי סעיף זה
יווצר סוג לפיו לאדם פרטי אסור יהיה לקחת יותר מ-9% רבית בעד
אגרא פרטי בעוד שלבנקים יהיה מותר. זאת איננה אגרא בנקאית יהיה
מבחינת החוק יותר יקר מאשר אגרא פרטי, ולמסקנה זו אני מתנגד
ומתמרד כאדם שלמד כלכלה ומספיק.

אד.

ועדת הכספים
8.11.54

אני מתנגד איכות סעיף 56 יכנס לתקפו, כל עוד לא נעשה הסדר מספטי בנוגע לרביית פרסית.

ב. הנרבי:
אני מבקש רק לציין שאין כל כוונה להפעיל סעיף זה בטלב זה.

ג. רובי:
את סעיף 56 אין להפעיל בלי סעיף 78, היות ולפי סעיף 78 קיימת ההגבלה של 9% וסעיף 56 אומר שהנגיד רשאי לשנות זאת, אני מציע לא להפעיל את סני הסעיפים האלה,

ד. קינרוב:
בכונ הדבר שאם חוק האוסר של מדינת ישראל קובע דבר מסוים העומד במחירה לחוק אוטונומי יש להניח שהחוק האוטונומי אינו קיים, לו כאן היה באשר, שהבנק רשאי לקחת - היה ברור שהחוק בטל, אולם כאן באשר בפירוט שהדברים יעשו לפי צו. פעלנו הפעם ברוח הדרישה המתמדת של ועדת הכספים ומאדנו מה יהיה דין החוק האוטונומי לגבי בנקים.

אשר ליחס בין סני הסעיפים 56 ו-78 - הרי הטלה "הפעלה" לגבי סעיף 56 היא דריסתית. "מפעילים" פירושו שאנו מסמיכים את הנגיד להפעיל, הסעיף מופעל באופן פוטנציאלי - מסמיכים את הנגיד להוציא צו לפי סעיף 56, כי רצוי שסכומים זר תהיה קיימת, באותו יום בו הנגיד ישתמש בסמכותו - באיטור ועדת הכספים - בעת ובעונה אחת יופעל סעיף 78 ויבוטל החוק האוטונומי לגבי בנקים, כל עוד לא הוצא צו באיטור ועדת הכספים - ארץ סעיף 78 להטור ללי הפעלה, כי עם הפעלתו לא יהיה יותר קיים החוק האוטונומי ואני מעונינים שתיטור ההגבלה של 9%.

ה. לבני:
לדעתי כל עוד לא הופעל סעיף 78 - אין מחירה בין הקיים לבין 56. החוק האוטונומי קובע רגית טכניטלית של 9% ומטאיר חופשה פעולה בין 0% ל- 9%, בא סעיף 56 ואומר שרשאי הנגיד לקבוע את הרגית הטכניטלית גבולות של 9%, בהתאם לחוק האוטונומי.

ו. בדר:
טענתו של חבר-הכנסת לרוז היא נכונה, אבל היא מספסית מדי. לא זו היא הטענות המעילה של הסעיף. הכוונה כאן היא לטנית: ליצירת קוטל של בנקים על-ידי טנית התחרות ביניהם בקטר לגובה הרגית עבור פקדונות ולהגבלת הרגית שהבנקים יקבלו מהלקוחות. לדעתי אין צורך לתת לסעיף זה חוקף מספטי, אלא אם כן הנגיד רוצה להשתמש בו.

כל עוד יש סני שלבים לאיטור ועדת הכספים: איטור תיאורטי שהחוק נכנס לתקפו ואיטור מעשי באמצעות צו - אינני יכול להסכים להפעלת סעיף 56 יחד עם כל מעיפי החוק בלי סעיף 78, חופשה שיותר הגיוני הוא להפעיל את הצו יחד עם סעיף 78.

ז. י. גובי:
מכרובי שאין לנו ביחזקים מכריעים לטרב להצעת הממשלה, ביחוד לאחר שטענו שאין ברעת הנגיד להפעיל סעיף זה.

ח. קלמר:
מה הסיבה שהנגיד אינני מוטב להפעיל את הסעיף? ידוע שהצב בבנקים בקטר לרגית טובה הוא - האם צרוך להסדר זאת?

ב. הנרבי:
אין לנו כל אפשרות לעשות זאת כל עוד לא נתמנה המוסדות הטונים.

ד.ג.

ועדת המסכים
8.11.54

האם בקיור לסעיף 10 בתגובה חיצו החלטה
הממשלה?

פ. קלמן:

יש טעם דומה על כך.

ד. הרביץ:

האם הכוונה הנגיד להגיה על הסכם השוחר
בדרך משלה הרבית? האם נגיע להסדר
מתקבל על היעט במסענות הבנק הממלכתי?

ה. הרצפלד:

האם חין הנגיד מוכנע סמכ הרבית בדרך
סמכ גורה בולם לאשקעות חון?

ח. למדן:

טענה זו טיבה פשוטה כל עיקר והיא סנויה
במחלוקת גם מבחינה היסטורית וגם במובן
מעשי. בני סוכן לבירוריה על המלוח שנסמלו על-ידי חברי-הכנסת הרצפלד
ולמדן, אבל אינני סוכן לעשות זאת במסגרת תשובה על שאלות. אם תוקדס
יטיבה לנושא זה - טעמו לרשותכם.

ו. הרביץ:

בני סעיף למטר את החלטת הממשלה בנוגע
למתן תוקף לסעיפי צוק בנק ישראל, האתאם

היו"ר י. גורני:

למכתב מזכיר הממשלה.

בני סעיף למטר את הרשימה, בלי סעיף
.56

י. בדר:

ה צ ב ע ה

הצעת חבר-הכנסת בדר - לא נתקבלה

הצעת הממשלה בנדון מתן תוקף לסעיפי צוק בנק ישראל
(בהתאם למכתב מזכיר הממשלה ס.ס. 13/57/59 ס-27.10.54) - נתקבלה.

חבר-הכנסת רובין בטוב מהצבעה.

דו"ח נגיד בנק ישראל על ישיבת מועצת הנגידים של קרן
המטבע הבינלאומית והבנק הבינלאומי לניקיון והיגיון.

ד. הרביץ:

כידוע קיבלה ועדת המסכים החלטה על
הצטרפות ישראל לקרן המטבע הבינלאומית
ולבנק העולמי - הבנק הבינלאומי לשיקום ופיתוח, ומנו הוזמנו בפעם
הראשונה להשתתף בוועידת שני המוסדות הללו, הנחשבים למוסדות-המוסכים.
הוועידה של שני המוסדות מתקיימת בזמן אחד, יש ישיבות המוקדשות לקרן
ובחרות המוקדשות לבנק, והגבולות מטושטשים.

כיום ששתתבות בקרן ובבנק 59 מוסדות.

מסקלם וחשיבותם של שני המוסדות מלה הולך וידל, כי לקרן הבינלאומית
יש חון של 8 ביליון דולר, והבנק חילק הוללות במכום של 2 ביליון
דולר. בוועידה זו, בישיבה של ה"בורד גוף גוברנות" - וכל אחד מהצירים
מטובה בתור נגיד של המוסדות, ולישראל כמו לכל מדינה יש זכות לשלוח
נגידים - לחסה צ'כיה, שהיא מדינה חברה, בכל המפעלים שלא יכריחו אותה
לצאת, כיוון שהיתה הצעה להוציאה. מה בכנסת, כאשר הצביעו על ענין
הצטרפותנו, היו כמה חברי-כנסת שנסעו מהצבעה והיו כמלה שאף הצביעו
נגד.

בוועידה זו קידמה בברכה שתי מדינות

שהצטרפו - הינדונזיה וישראל, וכן הוחלט על קבלת שתי מדינות נוספות -
קוריאה הדרומית וטאג'יקיסטן. הנוהל הוא שכל מדינה ממנה את הנגיד שלה,
לפעמים נגיד מטותף לשני המוסדות. המסלחת שלנו היתה קטנה ביותר,

מורכבת מטרה אחד | בו גזמן שרוב המשלחות היו מורכבות מארבעה אנשים.
מינאי חושב שהיה בכך משום מטעה, להימך - הדבר הרבה על צנע ועל חוש
של פרופורציה.

לכל מדינה יש זכות לקול אחד, ובנדון
זה שווה הקול של ישראל לקולה של ארצות-הברית, פרט לענין אחד - והוא
ענין בחירת ה"מקסוטיב דירקטורט". למטרות יש מנהלים בפעל המכהנים
מטרת משכורת - 16 איש מכל העולם. אותם בוחרים לפי משקל יחסי הכוחות
הכלכליים, שהוא מורדג באופן טובה. למדינות גדולות כמו: ארה"ב,
בריטניה, צרפת וכדומה, יש ייצוג מלא. מדינות קטנות אינן יכולות
לזכות בטקום בין 16 המנהלים, לכן נוצרים גוטי הצבעה המצטרפים לפי
שלי קריטריונים: אריתמטי וחברתי-פוליטי. בלוק כזה זקוק ל-4,000 קול
כדי לזכות ב"מקסוטיב דירקטורט" אחד. על-פי רוב מצטרפות לגוש אחד
מדינות שיש להן יחסים ידידותיים במובן פוליטי. כל המדינות הערביות
מהוות "וויטינג בלוק" אחד, והן זכו במנהל. הוא הדין במדינות המזרח
הרחוק.

לפנינו עמדה שאלה פוליטית אל מילו
מדינות להצטרף, כדי שנקבל מספר קולות מספיק לזכות במנהל מצד אחד,
ושמצד שני נמחקר למדינות שיהיו לפי רוח יחסי החוץ שלנו. הצטרפנו
לשתי מדינות: הולנד ויוגוסלביה, וה"וויטינג בלוק" הולנד-יוגוסלביה-
ישראל קיבל דירקטור. גוש זה הוא לשש השנים הבאות, היות והמחירות
בערכות כל שנתיים.

עמדה לפנינו שאלה אחרת, שהיתה
טעונה החלטה פוליטית, וזו שאלת מקום כיבודם של הוועידה. הנוהג הוא
שהוועידות מוקייטות שנתיים בוועיטינגטון ושנה במיזו שהיט מדינה אחרת.
התור לשנה הבאה היה המזרח התיכון, וההצעה -קהיר. עשינו את כל
המאמצים על-מנת לשנות זאת, הדבר הובט בחשבון והוחלט כי הוועידה
הבאה תוקייט בקוטטא. את הייצוג קיבלה איפוא תורכיה במקום מצרים.

מה היו השאלות החשובות? בשבילנו,
טבהן היה עלינו לקבוע עמדה? שאלה ראשונה המענינת אותנו היט בעיית
מדיניות האשראי של הבנק העולמי. בנק זה נותן הלוואות לתקופה עד
30 שנה, הלוואות נוחות מאוד, עבור תכניות כיתוח. כדי לקבל הלוואה
יש להביא פרויקטים מסוייטים של פיתוח. יש להוכיח שהמדינה תוכל לשלם
את ההלוואה, וכי הגשמת או ביצוע התכנית לה נועדה ההלוואה מקדמת את
הארץ הנדונה לקראת עצמאות כלכלית: מקטינה את יבואה או מבדילה את
יצואה. לנו בענין זה מירעה תקלה, כי הם בותנים את החלק הזה של

הפרויקט המוקדש לציווד. בשבילנו דוקא שאלת הציווד מינה חטורה, להימך -
איננו מספיקים לנצל את האפשרויות שיש לנו במילוימים לקניית ציווד.
בשבילנו הלוואה לציווד לא תעזור.

קיימתי התייעצויות פוקדמות בנדון
לפני נטיעתי, ולפני ישיבת ה"בורד" ביקשתי פגישה עם מנהל הבנק העולמי.
בשיחה שהיתה לי עמו אפרתי שאנו מעוניינים בהלוואות, מולם הטבותי שלא
באה בחשבון הלוואה הצמודה לציווד, כי בכך רק תיבלם התפתחותנו. הוא
הבין שאצלנו שוררים תנאים יוצאים מן הכלל, וכיוון שלדעתו אין זו
בעיה תחיקתית מלא שאלת נוהל, הוא יהיה מוכן לסטות ממנו. הוא גיקט
שנכין הצעות ותכניות, והם יהיו מוכנים לדון עליהן בטיקול-דעת.
אנו נממטים עתה בתהליך של הכנת תכניות אלו, ואני גם אישרתי בכתב
את תכן שיחתנו זו.

כאשר שאלת מדיניות האשראי הועלתה
במליגת הוועדה, העליתי את השאלה טוב לא בתור. שאלה ישראלית מלא כבעיה
כללית. חייב הייתי לשאת באום אחד, היות ומקובל שכל בניג מדינה
מצטרפת מקבל את יטות הדיבור כדי לשאת את "באום הבתולים", ואת באומי
הקדמתי לנוטט זה. הצגתי את השאלה בכללותה: האם אין האפשרה בין
האשראי לציווד מעכבת את ביצוע טגמות הבנק? האמתי לכן כמה דוגמאות.

חייב לעביר צ'כיה, ארי יו במקביל הקרן
 סעיף המייב את המדינות האחרות בה לפי סטטיסטיקות מכרימות. צ'כיה
 סירבה לעשות זאת מטעמי בטחון-לאומי. על-סמך זה הוצע על-ידי כמה
 מדינות להעמיד לה מולטימטום, שגם על 1.1 היא לא תספק את הסטימטיות -
 בעיקר של סחר החוץ - היא תצטרך לעזור את הקרן. הוויכוח התנהל על
 המולטימטום, וההצעה בתקבלה ברוב ועוד עצום. המדינות שהסכימו נגד היו
 צ'כיה והונדו.

במקרה כגון כאלה בענין סמן הלונדון לסקידיות
 לא היה כל הודעה רשמית או בלתי-רשמית על היסוד סמן הלונדון לסקידיות
 מסללה. בדרך יש 24 בנקים, ובמדינות שביהלתי עם 4 בנקים בנדון הפוליטיקה
 של המסרתי דובר גם על סעיף זה. במסך בלדעטנו יש לסמן הלונדון שלו
 עדיפות בטובה. המסללה יכולה גם כן לקבל הלונדון, ומדוע תעשה זאת
 במסענות פקידיות? לבנקים כדאי דבר זה, היות והלונדון ניתנת ליהים
 סטריט. הרינה סופיעה בחישוב הליקווידיות שאנו מדעי, וגם הרבית
 מינה בטובה. אנו מסרנו כי עדיפות ראשונה יש לתת להקלמות ולתעשייה,
 ולזה - עדיפות בטובה; זה הכל.

היו"ר י. גורלי: אנו מודים לצביד המצק על הרצאתו ומשובותיו.

חברי הוועדה קיבלו את סדר-היום של הוועדה
 לשבועיים הקרובים. היות ורצוי שנתכונן את עבודתנו לטובו ברוך, מבקש
 את חברי הוועדה שיש בדעתם להוסיף שאלות לסדר-היום, לעשות זאת בהקדם.
 הישיבה בעולה.

הישיבה בעולה בשעה 12.30